

**NEDERLANDSE
ORTHOPAEDISCHE
VERENIGING | NOV**

Patient Reported Outcome Measures

Advies Nederlandse Orthopaedische Vereniging (NOV)

Inhoud

1. Inleiding	3
2. Methodiek	3
3. Criteria voor geschikte PROM	4
3.1 Algemene PROM	5
3.2 PROM bij heupprothesechirurgie.....	6
4. Advies	7
Bijlage 1 Resultaten Enquête.....	8
Bijlage 2 Lijst met aanwezigen	11
Bijlage 3 Afkortingenlijst	12
Bijlage 4 Vragenlijsten	13

1. Inleiding

Patient Reported Outcome Measures (PROMs) beschrijven uitkomsten van zorg vanuit het perspectief van de patiënt. Meestal betreft dit vragenlijsten waarop de patiënt zijn kwaliteit van leven of zijn niveau van functioneren aangeeft. Veel van de vragenlijsten zijn oorspronkelijk bedoeld voor wetenschappelijk onderzoek. In het Verenigd Koninkrijk heeft de National Health Service (NHS) al geruime tijd ervaring opgedaan met PROMs, ook in de orthopedie. Een van de belangrijke lessen is dat de professionals terugkoppeling moeten krijgen over de bevindingen¹. Op dit moment zijn zorgverzekeraars, samen met patiëntenorganisaties, Stichting Miletus en KPMG-Plexus, bezig PROMs op grote schaal uit te vragen. PROMs kunnen niet worden gebruikt voor onderlinge vergelijking tussen ziekenhuizen omdat verschillen tussen de patiëntpopulaties vertekening geven. Om vergelijking wel mogelijk te maken moeten casemixvariabelen worden verzameld, zodat voor deze factoren kan worden gecorrigeerd.

In het kwaliteitbeleidsplan van de Commissie Kwaliteit (CK)² wordt beschreven dat het cruciaal is dat wanneer PROMs worden ingezet als kwaliteitverbeterend instrument er dan, zoals de NHS aanbeveelt, terugkoppeling van de resultaten naar de professionals moet plaatsvinden. De NOV wil komen tot een set van PROMs die via vastlegging in kwaliteitsregistraties zoals de LROI, kunnen bijdragen tot voortgaande verbetering van kwaliteit in de orthopedische zorg.

2. Methodiek

De CK heeft, in samenwerking met het Onze Lieve Vrouwe Gasthuis (OLVG), een enquête uitgezet onder de leden van de NOV. Doel van de enquête was te achterhalen welke PROMs reeds gebruikt worden en wat de attitude is van orthopedisch chirurgen ten aanzien van PROMs. De resultaten van de enquête zijn terug te vinden in bijlage 1.

Vervolgens organiseerde de CK op 17 april en 27 juni 2012 een bijeenkomst over PROMs. Hiervoor werden experts op het gebied van PROMs op persoonlijke titel uitgenodigd, daarnaast waren leden van de CK en de projectgroep orthopedische praktijknormen genodigd. Een lijst van aanwezigen is opgenomen in bijlage 2. Het doel van de bijeenkomsten was om op basis van expert opinion te komen tot een advies aan het bestuur van de NOV over het in de dagelijkse praktijk gebruiken van PROMs voor bepaalde aandoeningen en interventies, waarbij gefocust werd op heupprothesechirurgie. Het doel was niet om PROMs voor wetenschappelijke doeleinden te selecteren.

Tijdens de bijeenkomsten werden criteria voor geschikte PROMs geformuleerd en gekozen. Vervolgens werd van een aantal algemene en gewrichtsspecifieke PROMs bediscussieerd in hoeverre deze voldeden aan de eerder geformuleerde criteria. Tenslotte werd een tijdlijn voor uitvraag van PROMs bepaald. In hoofdstuk 4 wordt het uiteindelijke advies aan het NOV-bestuur verwoord. Afkortingen worden verklaard in bijlage 3.

Voorliggend document is een advies aan het NOV bestuur van de CK.

---

¹ Getting the most out of PROMs, Putting health outcomes at the heart of NHS decision-making, NJ Devlin, J Appleby, The King's Fund 2010, ISBN: 978 1 85717 591 2

² Kwaliteit in Beweging, NOV 2012

3. Criteria voor geschikte PROM

Het is belangrijk dat PROMs die door de NOV worden aanbevolen voldoen aan de volgende criteria:

- i. Gevalideerde Nederlandse versie**
Bij een gevalideerde vragenlijst voor de Nederlandse situatie is aangetoond dat deze vragenlijst daadwerkelijk meet wat we willen meten. Hierin spelen ook de COSMIN criteria voor vragenlijsten een rol.
- ii. Gebruiksvriendelijk / beperkte omvang**
Een korte lijst geeft minder belasting voor de patiënt en degene die analyseert, minder dan 10 vragen wordt beschouwd als gebruiksvriendelijk.
- iii. Aansluiting bij buitenlandse orthopedische registraties**
Om in de toekomst vergelijking tussen landen mogelijk te maken gaat de voorkeur uit naar een instrument dat ook internationaal gebruikt wordt in (uitkomsten)registraties.
- iv. Toekomstbestendig**
De PROM kan effecten meten bij een gevarieerde groep patiënten met dezelfde aandoening. Binnen de orthopedie moet goed gekeken worden naar het plafondeffect. Als dit effect optreedt kan er geen onderscheid gemaakt worden tussen goede en uitmuntende resultaten. Bij orthopedisch ingrepen in een fittere populatie is dat een onwenselijke beperking van een PROM.
- v. Informatief**
De maat geeft informatie over het resultaat van de behandeling. Een preoperatieve meting zegt iets over indicatiestelling, een verschilmeting (pre/post) zegt iets over het effect van de behandeling.
- vi. Gratis gebruik / geen licentiekosten**
Het uitgangspunt is om gratis vragenlijsten aan te bevelen.

3.1 Algemene PROM

Algemene kwaliteit van leven is het functioneren van personen op fysiek, psychisch en sociaal gebied en de subjectieve evaluatie daarvan. Kwaliteit van leven is altijd multidimensionaal. Als mogelijke algemene PROMs werden de EQ-5D, de SF-36, SF-12 en de UCLA geïdentificeerd. Onderstaande tabel geeft de score per criterium per PROM aan, de score wordt beknopt toegelicht in de kolom Opmerkingen.

	I	II	III	IV	V	VI	Opmerkingen
EQ-5D	+	+	+	+	+/-	+/-	Internationaal is de EQ-5D goed vergelijkbaar (Swedish Registry & National Joint Registry (NJR) en het UK-Government National PROM Programme). Licentiekosten zijn beperkt voor niet-commerciele projecten, namelijk eenmalig €500,-. EQ-5D maakt vergelijkingen tussen aandoeningen/interventies in de gezondheidszorg mogelijk.
SF-36	+	-	-	+	+/-	+/-	Deze vragenlijst is uitgebreider en geeft daarom een grotere belasting voor de patiënt. Weinig aansluiting internationale registraties, wel bij wetenschappelijk onderzoek. Zowel voor SF36 als SF12 gelden licentie kosten. Echter, de RAND36 is het logische alternatief. Deze is gratis en inhoudelijk vergelijkbaar met de SF36.
SF-12	+	+	-	+	+/-	?	Goede korte vragenlijst, weinig aansluiting bij internationale registraties. Er dienen licentiekosten te worden betaald.
UCLA		+	-	+	-	?	Te simplistisch (1 vraag) om voldoende detail te bieden.

Uit bovenstaande analyse blijkt dat de EQ-5D het beste aansluit bij de criteria voor een PROM. Als een van de belangrijkste uitkomsten van heupchirurgie geldt pijnreductie. Daarom wordt gekozen om ook pijn in rust en bij activiteit te meten. De vragenlijsten zijn te vinden in bijlage 4.

3.2 PROM bij heupprothesechirurgie

Voor het evalueren van de behandeling op patiëntniveau is een gewrichtsspecifieke PROM nodig. Als mogelijke heupspecifieke PROMs werden de Oxford Hip Score (OHS), de HOOS, de HOOS PS, en de WOMAC geïdentificeerd. Onderstaande tabel geeft de score per criterium per PROM aan, de score wordt beknopt toegelicht in de kolom Opmerkingen.

	I	II	III	IV	V	VI	Opmerkingen
OHS	+	+/-	+	-	+	+	De OHS wordt internationaal (met name in het Verenigd Koninkrijk) gebruikt in registraties, is vrij beknopt en is gevalideerd voor de Nederlandse situatie. Nadeel is dat er een ceiling effect optreedt.
HOOS	+	-	+/-	-	+	+	De HOOS heeft 40 vragen is daarmee lang.
HOOS PS	+	+	+/-	+	+	+	De HOOS PS is de kortere versie van de volledige HOOS, hier is geen sprake van een ceiling effect. HOOS PS wordt aanbevolen door OMERACT-OARSI.
WOMAC	+	-	+/-	-	+/-	-	Er moeten licentiekosten betaald worden en de lijst is minder responsief dan de HOOS.

Uit bovenstaande analyse blijkt dat de HOOS PS het beste aansluit bij de criteria voor een in de algemene praktijk bruikbare PROM.

Deze vragenlijst is terug te vinden in bijlage 4.

4. Advies

Het stimuleren van het gebruik van Patiënt Reported Outcome Measures onder de leden van de NOV is belangrijk. PROMs behoren tot het domein van de professional, orthopedisch chirurgen gebruiken deze uitkomsten om de effecten van hun behandeling te evalueren en de patiëntenzorg te verbeteren.

De volgende voorwaarden voor de inzet van PROMs worden geformuleerd:

- A. Interpretatie van PROMs kan niet zonder professionele inbreng,
- B. het vergelijken van de prestaties van verschillende instelling op basis van PROMs is niet mogelijk zonder grondige correctie voor casemix en confounders, zonder deze correctie zijn PROMs daarom niet geschikt als keuze informatie voor patiënten of inkoopinformatie, en
- C. PROMs worden geregistreerd in beheer van de professionals en worden te allen tijde naar de professional teruggekoppeld.

De betrokkenen bevelen het NOV bestuur aan om de NOV-leden te adviseren:

- I. De EQ-5D en VAS-pijn te gebruiken als algemene PROM.*
- II. De HOOS PS te gebruiken als heupspecifieke PROM voor heupprothesechirurgie.*
- III. Indien gewenst kan daar de OHS aan worden toegevoegd. Door de OHS en HOOS PS samen af te nemen is het mogelijk een vergelijk te maken met de internationale registraties (EQ-5D en OHS).
- IV. De vragenlijsten uit te zetten (1) op het moment van indicatiestelling, (2) drie maanden postoperatief en (3) 1 jaar postoperatief.
- V. De geformuleerde uitgangspunten over interpretatie, vergelijkbaarheid (casemix- en confoundercorrectie), het beheer en terugkoppeling van de PROMS informatie daarbij in acht te nemen.

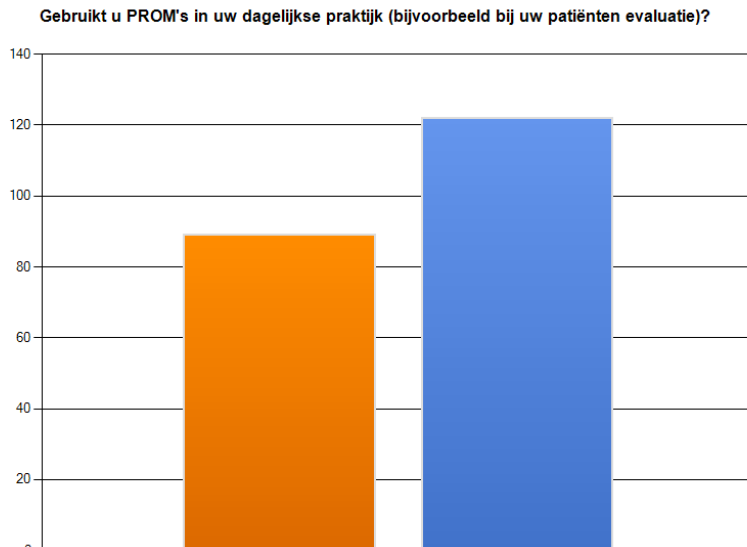
*Voor het gebruik van de HOOS PS en de EQ-5D is een formule nodig voor het berekenen van de score, hieraan zijn mogelijk (beperkte) kosten verbonden.

Bijlage 1 Resultaten Enquête

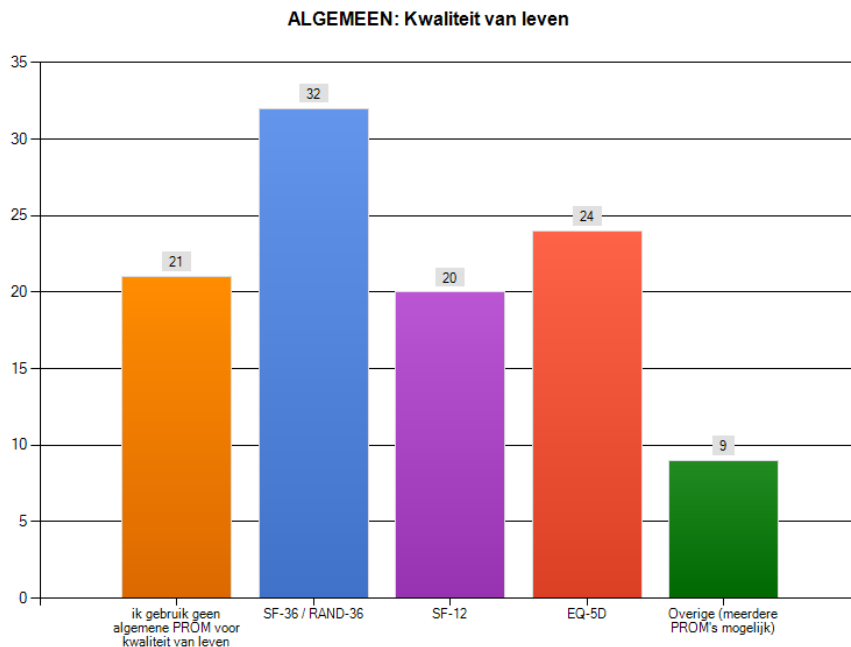
Onder NOV-leden werd een oproep verspreid om een online enquête over PROMs in te vullen. De enquête werd opgesteld door het researchbureau van het OLVG en onder auspiciën van de CK verzonden. Er werden in totaal 211 enquêtes gestart, waarvan 180 afgerond (looptijd: tot 1 juli 2012). Van de orthopedisch chirurgen die meededen had 32% schouder als aandachtsgebied, 10% elleboog/pols/hand, 11% rug/wervelkolom, 55% heup, 59% knie, 27% voet en 23% overig. In totaal gaven 88 respondenten (42,2%) aan dat zij PROMs reeds in de dagelijkse praktijk gebruiken. Zie figuur 1.

77 van de 88 PROM gebruikers hebben de enquête afgerond over het PROMs gedeelte. 56

respondenten (72,7%) gaven aan een PROM voor algemene kwaliteit van leven te gebruiken. De meerderheid (57,1%) gebruikt daarvoor de SF-36/RAND-36. De EQ-5D wordt gebruikt door 23 (42,8%) van de respondenten die een PROM gebruiken voor algemene kwaliteit van leven. Zie figuur 2.

Figuur 1. PROMs in dagelijkse praktijk

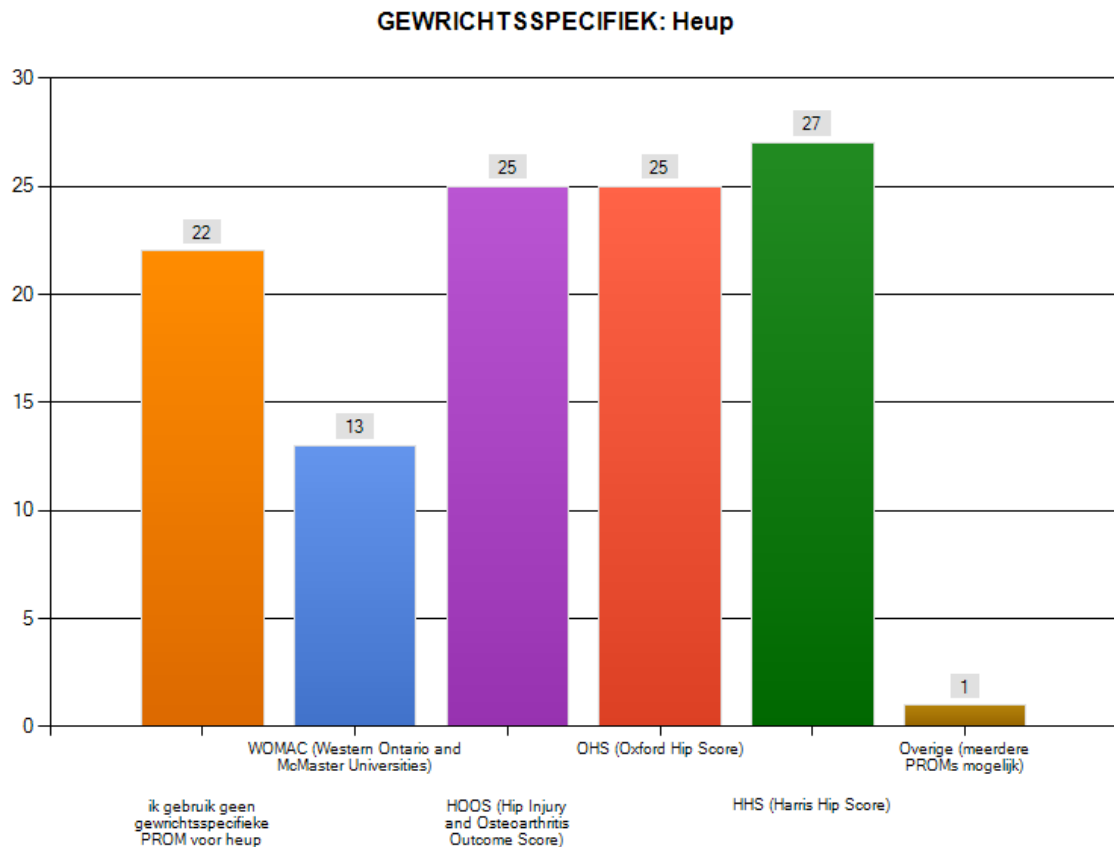

Figuur 2. PROMs voor kwaliteit van leven

Naast kwaliteit van leven worden andere algemene PROMs gemeten, namelijk pijn (92,1%) en tevredenheid (48,7%). Wanneer dit structureel gemeten wordt, wordt hiervoor meestal een VAS-score (VAS pijn: 91,4%; VAS tevredenheid: 83,8%) of numerieke schaal (NRS pijn: 14,3%; NRS tevredenheid: 21,6%) gebruikt.

Naast algemene PROMs worden ook gewrichts- of interventiespecifieke PROMs gebruikt. 55 respondenten (71,4%) geven aan een PROM voor de heup te gebruiken. Gewrichtsspecifieke PROMs voor de heup worden het vaakst ingezet door chirurgen met het aandachtsgebied heup (89,7%). Dat zijn meestal de Oxford Hip Score (45,5%), de HOOS (45,5%) of de WOMAC (23,6%). De helft van deze respondenten (49,1%) geeft aan de Harris Hip Score te gebruiken. Echter, dit is geen PROM omdat deze in principe door de zorgverlener wordt ingevuld. 27,6% gebruikt geen gewrichtsspecifieke PROM voor de heup. Zie figuur 3.

Figuur 3. PROMs voor heup

56 respondenten (73,7%) geven aan een PROM voor de knie te gebruiken. Gewrichtsspecifieke PROMs voor de knie worden het vaakst ingezet door chirurgen met het aandachtsgebied op de knie (93,4%). Voor de knie wordt relatief het vaakst een PROM gebruikt zoals de KOOS (57,1%), de OKS (42,9%) en/of de KSS (42,9%).

Een gewrichtsspecifieke PROM voor de schouder wordt door ongeveer de helft van de respondenten gebruikt (48,7%). De DASH (59,5%) en de SST (45,9%) wordt het meest ingezet. Een deel van de respondenten (48,6%) geeft aan de Constant Score te gebruiken, echter dit is geen PROM omdat deze in principe door de zorgverlener wordt ingevuld. Aanzienlijk minder gebruikt worden PROMs voor de elleboog/pols/hand (23,7%). Wanneer er wel een PROM wordt ingezet is dat hier altijd de DASH (100%). Voor wervelkolom/rug wordt het minst vaak een PROM gebruikt (17,1%). Wanneer er wel een PROM wordt ingezet, is dat meestal de RDQ of ODI, beide 61,5%.

Verder blijkt uit de enquête dat de respondenten bekend zijn met, en positief staan tegenover het gebruik van PROMs. De meeste respondenten geven aan voldoende kennis te hebben van PROMs en dat PROMs een aanvulling vormen op het eigen klinische inzicht. Orthopedisch chirurgen die nog

geen PROMs gebruiken in hun dagelijkse praktijk, geven wel aan graag meer over PROMS te willen weten voordat zij besluiten deze toe te passen.

Bijlage 2 Lijst met aanwezigen

Bijeenkomst PROMs 1 NOV - 17 april 2012, 19-21u

Dr. E.R.A van Arkel
Dr. R.M. Bloem
Mw. G.A.W. Denissen, MSc
G.J.P. Geysen
K.W.A.P. van der Heijden
Prof. Dr. R.G.H.H. Nelissen
F.J. van Oosterhout
Mw. Dr. M. Ostendorf
A.J. Peters-Veluthamalingal
Mw. M.M.J. Ploegmakers, MSc
Dr. R.W. Poolman
Dr. B.A. Swierstra
Dr. B. Thomassen
Dr. A.M.J.S. Vervest
Mw. prof. dr. ir. H.C.W. de Vet

Bijeenkomst PROMs 2 NOV - 27 juni 2012, 19-21u

Dr. E.R.A van Arkel
Dr. D. de Boer
Dr. L.P.A. Bom
G.J.P. Geysen
K.W.A.P. van der Heijden
W.G. Horstmann
Prof. Dr. R.G.H.H. Nelissen
F.J. van Oosterhout
Mw. Dr. M. Ostendorf
A.J. Peters-Veluthamalingal
Mw. M.M.J. Ploegmakers, MSc
Dr. R.W. Poolman
M.U. Schafroth
Dr. V.A.B. Scholtes
Dr. B.A. Swierstra
Dr. B. Thomassen
Dr. A.M.J.S. Vervest
Mw. prof. dr. ir. H.C.W. de Vet
W. van der Weegen

Bijlage 3 Afkortingenlijst

CK	Commissie Kwaliteit
COSMIN	COnsensus-based Standards for the selection of health Measurement INstruments (www.cosmin.nl)
DASH	Disabilities of the Arm, Shoulder and Hand (http://www.dash.iwh.on.ca/)
EQ-5D	Euroqol 5 dimensions (www.euroqol.org)
HHS	Harris Hip Score
HOOS	Hip disability and Osteoarthritis Outcome Score
HOOS PS	HOOS-Physical Function Shortform
KOOS	Knee injury and Osteoarthritis Outcome Score
KSS	Knee Society Score
NHS	National Health Service
NRS	Numeric Rating Scale
NOV	Nederlandse Orthopaedische Vereniging
ODI	Oswestry Disability Index
OKS	Oxford Knee Score
OLVG	Onze Lieve Vrouwe Gasthuis
OHS	Oxford Hip Score
OMERACT-OARSI	Outcome Measures in Rheumatoid Arthritis Clinical Trials - Osteoarthritis Research Society International
PROM	Patient Reported Outcome Measure
RDQ	Roland Disability Questionnaire
SF-12	Short Form – 12
SF-36	Short Form – 36
SST	Simple Shoulder Test
UCLA	University of California, Los Angeles
VAS	Visual Analogue Scale
WOMAC	Western Ontario and McMaster Universities Arthritis Index

Bijlage 4 Vragenlijsten

Zie formulieren zoals gepubliceerd op de website van de LROI.